

καί 2) ν. Κοιμήσεως Θεοτόκου (άποδ.), χ. Βούναινα, Καρδίτσα¹.

1. Γιαννόπουλος 1940, 370-371.

Μούσης (;) Ἰωάννης 1564-1566

ΠΑΤΡ. Νικόλαος.

ΒΙΟΓΡ. Μνημονεύεται στό Ἡράκλειο κατά τό διάστημα 1564-1566¹.

1. Παλιούρας 1973, 120, ἀρ. 35 (Σημ. Μ.Χ.: πιθανή παρανάγνωση τοῦ ὀνόματος Ἰωάννης Μπωνής*).

Μουτζος Σπύρος 1813

ΥΠΟΓΡ. *ηὸ χυρός ἐμοῦ Σπύρου Μουτζου.*

ΕΙΚΟΝΑ ΘΚ Ζωοδόχος Πηγὴ, 1813, ν. Ἁγίου Γεωργίου, χ. Στεμνίτσα, Ἀρκαδία¹.

1. Σταμίρης 1948, 60· Ἀντωνάκου 1979, 176.

Μπαζηγέτης βλ. *Παζηγέτης*.

Μπαθᾶς † πρὶν ἀπὸ τό 1523

ΚΑΤΑΓ. Ἡράκλειο Κρήτης.

ΙΔΙΟΤ. Ἱερέας, ζωγράφος.

ΒΙΟΓΡ. Σέ ἔγγραφο τῆς 6ης Νοεμβρίου 1523 τῶν Ἀρχείων τῆς Βενετίας, ἀναφέρεται ἡ χήρα τοῦ ἱερέα Μπαθᾶ, ζωγράφου, κατοικοῦ Χάνδακα¹. Πιθανῶς ταυτίζεται μὲ τὸν ἱερέα Μπαθᾶ-Στριλίτζα Ἰωάννη* τοῦ Βερνάρδου.

1. Κωνσταντουδάκη 1973, 342, ἀρ. 56.

Μπαθᾶς Γεώργιος 1561-1573
(Batta, Batha Zorzi)

ΚΑΤΑΓ. Ἡράκλειο Κρήτης.

ΙΔΙΟΤ. Derpentor.

ΒΙΟΓΡ. Ἐργάσθηκε στή Βενετία, ὅπου ἀναφέρεται ὡς μέλος τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος Βενετίας τό 1561 καί 1563. Τό 1567 κατέβαλε χρηματικό ποσό γιά τήν κηδεῖα συμπατριώτη του ἀπὸ τό Χάνδακα¹. Ἐπίσης τό 1573 κατέβαλε τρεῖς λίρες γιά τήν κηδεῖα τῆς κόρης του². Ἦταν πιθανότατα γιὸς τοῦ Μάρκου Μπαθᾶ*³.

1. Μανούσακας 1974, 219, ἀρ. 22· Μαυροειδῆ 1976, 81, 324, ἀρ. 1041 2. Λιάτα 1974, 221, ἀρ. 371 3. Μανούσακας, δ.π.

Μπαθᾶς Θεοφάνης, βλ. *Στρελίτζας Θεοφάνης*, λεγόμενος *Μπαθᾶς*.

Μπαθᾶς Θωμᾶς (Βαθᾶς Τομίος)
(Batta Tomio) περίπου 1554 †1599

ΚΑΤΑΓ. Ἡράκλειο Κρήτης.

ΠΑΤΡ. Νικόλαος.

ΙΔΙΟΤ. Derpentor, pittore, madonnaro, ζωγράφος.

ΥΠΟΓΡ. *Τομίος Μπαθᾶς ἔγραψε* (εἰκ. 1), *Τομίου Μπαθᾶ χεῖρ* (εἰκ. 2), *Τομίου Βαθέος* (εἰκ. 7), *πυμα Τομίου Βαθεος* (εἰκ. 8).

ΒΙΟΓΡ. Γεννήθηκε στό Χάνδακα τῆς Κρήτης γύρω στά 1554, ὅπως συνάγεται ἀπὸ τή διαθήκη του. Ἐπῆρξε πιθανῶς συγγενῆς τοῦ Μάρκου Μπαθᾶ*. Σύμφωνα μέ τά Βενετικά ἀρχεῖα, ὁ *Tomio da Nicolo da Corfu Batta*

138. Μπαθᾶς Θωμᾶς, ΧC ἔνθρονος, εἰκ. ἀρ. 4.

139. Μπαθᾶς Θωμᾶς, ΧC, εἰκ. ἀρ. 3.

τα, ὑπῆρξε μέλος τῆς Ἑλληνικῆς Ἀδελφότητος τῆς Βενετίας ἀπὸ τὸ 1581 ἕως τὸ 1598¹. Στοιχεῖα ἀπὸ τὸ νοταριακὸ ἀρχεῖο τῆς Κέρκυρας διευκρίνησαν τὰ σχετικά μὲ τὸν τόπο καταγωγῆς του, πού ἦταν τὸ Ἡράκλειο καὶ ὄχι ἡ Κέρκυρα, καὶ τὸ χρόνο παραμονῆς του στὸ νησί, μεταξύ 1585-1587². Σύμφωνα μὲ νοταριακὴ πράξη τῆς 21ης Ἰανουαρίου 1585, ὁ *μισέρ Τομίος Μπαθᾶς*, πού διατηροῦσε ἐργαστήρι στὴν Κέρκυρα, συμφώνησε μὲ τὸν Ἀγγελὴ Κριτόπουλο νὰ διδάξει ζωγραφικὴ στὸ γιό του Ἰάκωβο. Ἡ μαθητεία θὰ διαρκοῦσε τρία χρόνια καὶ ἡ ἀμοιβὴ τοῦ ζωγράφου ὀρίσθηκε σὲ 10 χρυσὰ δουκάτα³. Σὲ ἄλλη νοταριακὴ πράξη τῆς 31ης Ἰανουαρίου 1586, πού συντάχθηκε στὸ μοναστήρι *della Gloriosa a nostra Donna Nuntiatata* στὴν Κέρκυρα, ἀναφέρεται ὁ μάρτυρας *miser Tomio Batha de Candia depentor*⁴.

Ἐνα χρόνο ἀργότερα ὁ *μισέρ Τομίος Μπαθᾶς*, τίμιος ζωγράφος ἐπρόκειτο νὰ φύγει ἀπὸ τὴν Κέρκυρα καὶ στίς 8 Ἀπριλίου 1587 ἀνανέωσε τὴ συμφωνία μὲ τὸν

πατέρα τοῦ Ἰακώβου Κριτόπουλου. Ὁ Κριτόπουλος ὑποσχέθηκε νὰ δώσει στὸ ζωγράφο, ὄχι ὡς ἀμοιβὴ ἀλλὰ ὡς ἀναγνώριση τῆς καλωσύνης του πρὸς τὸ μαθητὴ, 10 τάληρα σὲ μετρητὰ ἢ σὲ εἶδος, πού θὰ τοῦ ἐστελενε στὴ Βενετία. Ὁ Ἰάκωβος θὰ παρέμενε κοντὰ στὸν Μπαθᾶ ὡς τὸ Δεκέμβριο τοῦ 1587⁵. Στίς 23 Ἰουλίου 1588 ὁ ζωγράφος εἶναι πλέον ἐγκατεστημένος μόνιμα στὴ Βενετία καὶ βάζει ὑποψηφιότητα γιὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ βικαρίου, χωρὶς νὰ ἐκλεγεῖ. Ἐκλέχθηκε ὅμως ἀργότερα, στὰ 1592, 1595 καὶ 1598⁶. Τὸ 1594 ὁ Μπαθᾶς ἐργάσθηκε γιὰ τὴ συντήρηση τῆς θαυματουργῆς εἰκόνας τῆς Παναγίας στὴ βασιλικὴ τοῦ Ἁγίου Μάρκου⁷.

Στίς 11 Δεκεμβρίου 1589 ὑπαγόρευσε τὴ διαθήκη του στὸ σπίτι του, στὴ συνοικία τοῦ San Antonin. Ἀπὸ τὴ διαθήκη αὐτὴ μαθαίνομε τὴ στενὴ σχέση του μὲ τὸν Γαβριὴλ Σεβῆρο, μητροπολίτη Φιλαδελφείας, στὸν ὁποῖο ἄφηνε μιὰ ἀργυρὴ κούπα καὶ τὸν ὀριζε ἐπίτροπο καὶ ἐκτελεστὴ τῶν θελήσεών του. Στὸ ἴδιο κείμενο ἀναφέρεται ὁ μαθητὴς του Φραγκίσκος*, ὁ ὁποῖος ὅμως θὰ ἔχανε τὸ κληροδότημα πού τοῦ ἄφηνε, ἐὰν ἐγκατέλειπε τὰ μαθήματα ζωγραφικῆς. Στὴν ἴδια διαθήκη ὑπάρχουν ἐπίσης ἐνδείξεις γιὰ τὴ σημαντικὴ περιουσία τοῦ ζωγράφου, πού δηλώνει ρητὰ ὅτι εἶναι προϊόν τῆς δουλειᾶς του⁸.

Στίς 3 Σεπτεμβρίου 1598 ἡ Διοίκηση τῆς Ἑλληνικῆς Ἀδελφότητος Βενετίας προέκρινε τὸ σχέδιο τοῦ Θ. Μπαθᾶ γιὰ τὸ ψηφιδωτὸ τοῦ Χριστοῦ στὴ κόγχη τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ὕστερα ἀπὸ διαγωνισμό μὲ συναγωνιζόμενον τὸν Giacomo Palma καὶ τὸν Ἰωάννη Βλαστό* Μπουνιαλέττο, ἐπειδὴ ἱκανοποιοῦσε τίς ἀπαιτήσεις τῆς Διοικήσεως γιὰ χρῆση στὴν εἰκόνα τῶν παλαιῶν τρόπων (*uso antico*) καὶ τῆς εὐσεβοῦς ἑλληνικῆς τεχνοτροπίας (*alla divota maniera greca*)⁹. Τὸ σχέδιο τοῦ Μπαθᾶ ἐκτελέσθηκε στὸ ψηφιδωτὸ, σύμφωνα μὲ τὴν ἀναφορὰ τῶν Βενετῶν τεχνιτῶν, ἀλλὰ καὶ τὴ μνεία τῆς πληρωμῆς: 1599, 1 aprile... *contadi a mistro Tomio Batha avicario per il disegno fatto del nostro signor fatto de mosaico in Sancta Sanctorum*¹⁰. Στίς 11 Ἀπριλίου 1599 ὁ ζωγράφος ὑπαγόρευσε τὴ δευτέρη του διαθήκη, ἀφήνοντας σημαντικὴ περιουσία στὴ γυναίκα του καὶ στὸν μαθητὴ του Ἐμμανουὴλ Τζανφουρνάρη*: *tutti i miei disegni cosi grechi, come all' italiana*¹¹. Ὁ *miser Tomio Batta, greco madonnero, de anni 45 in circa*... πέθανε σχετικὰ νέος στὴ Βενετία δύο μέρες ἀργότερα, στίς 13 Ἀπριλίου 1599¹².

140. Μπαθᾶς Θωμᾶς, Ἐποκάλυψη, εἰκ. ἀρ. 8.

ΕΙΚΟΝΕΣ Ἁθίνα: 1) Ἁγία Τριάς, πρὶν ἀπὸ τὸ 1590¹³, Βυζαντινὸ Μουσεῖο.

Barletta (Bari): 2) ΘΚ Βρεφοκρατούσα καὶ 3) ΧC, Museo Civico¹⁴.

Βενετία: 4) ΧC ἔνθρονος (ἀποδ.), εἰκόνα προσχέδιο γιὰ τὸ ψηφιδωτὸ τῆς κόγχης τοῦ ἱεροῦ, ν. Ἁγίου Γεωργίου τῶν Ἑλλήνων¹⁵ 5) ΧC Μέγας Ἀρχιερεὺς, ἔνθρονος (ἀποδ.), Συλλογὴ Ἑλληνικοῦ Ἰνστιτούτου Βενετίας¹⁶.

Ἰστρία: 6) Εἰκόνες, ἑλληνικὸς ναός, Πόλα¹⁷.

Κεφαλονιά: 7) Νικόλαος, μουσεῖο μονῆς Ἁγίου Ἀνδρέα Μηλαπιδιάς, ἀπὸ τῆ συλλογὴ μητροπόλεως¹⁸.

Πάτμος: 8) Ἀποκάλυψη—Ὅραμα τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, γύρω στὰ 1596, παρεκκλήσιο Ἁγίου Ἰωάννου Θεολόγου, μονὴ Ἀποκαλύψεως¹⁹ 9) Ὁ ὄσιος Χριστόδουλος—ὁ Ἰωάννης ὑπαγορεύει στὸν Πρόδρομο καὶ Μετάσταση τοῦ Θεολόγου (ἀποδ.), παρεκκλήσιο Ἁγίου Ἰωάννου, μονὴ Ἀποκαλύψεως²⁰ 10) ΧC ἔνθρονος (ἀποδ.), γύρω στὸ 1596 καὶ 11) ΘΚ ἔνθρονος (ἀποδ.), γύρω στὸ 1596, παρεκκλήσιο Ἁγίας Ἄννας, μονὴ Ἀποκαλύψεως²¹ 12) ΘΚ Ὁδηγήτρια (ἀποδ.), γύρω στὸ 1596, παλαιὸ σκευοφυλάκιο, μονὴ Ἰωάννου Θεολόγου²² 13) Ἁγία Ἄννα καὶ Παναγία (ἀποδ.), παρεκκλήσιο Ἁγίας Ἄννας, μονὴ Ἀποκαλύψεως²³.

Σίφνος: 14) Ἀρχάγγελοι (ἀποδ.), ν. Ταξιάρχη, Ἀπολλωνία²⁴.

Στὸν ζωγράφο μποροῦν νὰ ἀποδοθοῦν ἐπίσης μία εἰκόνα τῆς εἰς Ἄδου Καθόδου στὸ Ἰνστιτούτο Βενετίας (Chatzidakis 1962, 88-90, ἀρ. 59, πίν. 45), μία εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ Παντοκράτορα στὸ μητροπολιτικὸ ναὸ τῆς Κέρκυρας (Βοκοτόπουλος 1967-69, ἀρ. 42, πίν. 158-159) καὶ μία εἰκόνα Δεήσεως μὲ τὴν Παναγία ἔνθρονος, τὸν Ἰωάννη Πρόδρομο καὶ τὸν Ἰωάννη Θεολόγο σὲ ἰδιωτικὴ συλλογὴ (Chatzidakis Th. 1982, ἀρ. 37· *Golden Light*, ἀρ. 47 (M. Martens). Εἰκόνα του βρίσκεται ἐπίσης στὸν ναὸ τῆς Παναγίας Χρυσοπολίτισσας στὴ Λάρνακα τῆς Κύπρου (πληροφορία Ἀθ. Παπαγεωργίου).

ΠΙΝΑΚΕΣ Προσωπογραφία τοῦ μητροπολίτη Φιλαδελφείας Γαβριὴλ Σεβήρου (ἀποδ.), Συλλογὴ Ἑλληνικοῦ Ἰνστιτούτου, Βενετία²⁵.

ΒΙΒΛ. Ξυγγόπουλος 1957, 268-273· Χατζηδάκης 1977α, 109, 1977β, 239-250· Καζανάκη 1977, 124-138· Ἀχειμάστου-Ποταμιάνου 1985, 145-159· Μ. Χατζηδάκης, ἐφ. *Ἡ Καθημερινή*, 17.9.1995, Ἑπτὰ Ἡμέρες, 16-18.

1. Μανούσακας 1974, 221 ἀρ. 28 2. Καζανάκη 1977, 127 3. Καζανάκη 1977, 129, 136-137 4. Καζανάκη 1977, 127-128 5. Καζανάκη 1977, 129-130, 137-138 6. Μανούσακας, ὁ.π. 7. Chatzidakis 1962, 92 (ἡ ἀπόδοση στὸν Θ.Μ. ἀντίγραφο εἰκόνας τῆς Παναγίας Νικοποιοῦ τοῦ Ἁγίου Μάρκου, πού βρίσκεται στὸ Ἑλληνικὸ Ἰνστιτούτο Βενετίας, δὲν θεωρεῖται ἀπὸ τὸν Μ.Χ. καθόλου βέβαιη) καὶ 1977β, 243. Γιὰ τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας Νικοποιοῦ βλ. Rizzi 1979 8. Μέρτζιος 1970, 535-537 9. Chatzidakis 1977β, 239-240, πίν. ΙΒ' 10. Chatzidakis, ὁ.π. 11. Μέρτζιος 1939, 233-235 καὶ 1970, 537-539 12. Μανούσακας 1974, 222 13. Ἀχειμάστου-Ποταμιάνου 1945, 145-149, ἐγγρ. πίν., εἰκ. 1-5 καὶ 1992, 3-4, πίν. 2α 14. Chatzidakis 1977β, 244, πίν. ΙΣΤ'· *Icône di Puglia*, ἀρ. 65, 66 15. Χατζηδάκης 1977β, 240-247, πίν. ΙΓ', ΙΘ', Κ.2, ΚΑ.1 16. Ἀχειμάστου-Ποταμιάνου 1988α, 158-159 (ὁ Μ. Χατζηδάκης—βλ. Chatzidakis 1962, 10, ἀρ. 85, πίν. 55—εἶχε ἀποδώσει τὴν εἰκόνα στὸν Ἰω. Ἀπακᾶ*) 17. Κωνσταντινίδης 1913, 523 18. Πληροφορία Τ. Ρηγάκου 1989 19. Χατζηδάκης 1977α, 110-112, ἀρ. 63, πίν. 46, 47, 118· Βοκοτόπουλος 1995, 227, ἀρ. 162 20. Χατζηδάκης 1977α, 113, ἀρ. 64, πίν. 64 21. Χατζηδάκης 1977α, 114-115, ἀρ. 65, 66, πίν. 120, 121, 122, 124 22. Χατζηδάκης 1977α, 127, ἀρ. 79, πίν. 123 23. Ἀχειμάστου-Ποταμιάνου 1985, 155-156 24. Ἀχειμάστου-Ποταμιάνου 1985, 156-158· βλ. καὶ Ἀλιπράντης 1979, 28, πίν. 16 25. Μανούσακας 1970, 7-9, 13-14, πίν. Α'.

Μπαθᾶς Μάρκος βλ. *Στρελίτζας Μάρκος Βαθᾶς*.

Μπάθης (·)

1554

ΒΙΟΓΡ. Σὲ διαθήκη πού συντάχθηκε τὸ 1554 στὴν Κρήτη, ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς Καβαλλαρᾶς Κλήμης Γαϊτάνης ὀρίζεται ὡς *κομισάριος* τοῦ διαθέτη Ἰωάννη Μαμουμά. Ὁ διαθέτης παραγγέλλει νὰ δώσουν στὸν *καλόγηρο* τὸν *Μπάθην* ἑκατὸ ὑπέρπυρα *διὰ νὰ πάγι νὰ σγουραφίσῃ τὴν Δευτέρα Παρουσία εἰς τὴν Μονὴν τῆς Κερᾶς τῆς Καβαλαρρᾶς!*

1. Ψιλᾶκης 1992, 126.

Μπαλαδήμας Γεώργιος

1751

ΚΑΤΑΓ. Σκουρτοῦ Αἰτωλοακαρνανίας.

ΥΠΟΓΡ. *χῆρ Γεωργίου Μπαλαδήμα ἐκ Σκουρτοῦς*.

ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΕΣ 1) ν. Παναγίας Ρόμβης, 1751¹ καὶ 2) ν. Παναγίας «Μαυρομάτας» (ἀποδ.), χ. Παπαδάτος Ξηρομέρου, Αἰτωλοακαρνανία².

1. Παλιούρας 1985, 351-352 2. Παλιούρας 1985, 393-395.

Μπαθας Θωμάς (Βαθάς Τωμίος)
(Batta Tornio)

περίπου 1554–1599

ΚΑΤΑΓ. 'Ηράκλειο Κρήτης.

ΠΑΤΡ. Νικόλαος.

ΙΔΙΟΤ. Depentor, pittore, madonnero, ζωγράφος.

ΥΠΟΓΡ.

Τομίος Μπαθας έγραψε (είκ. 1),

Τομίου Μπαθα χείρ (είκ. 2),

Τωμίου Βαθέος (είκ. 7),

πιυμα Τωμίου Βαθεος (είκ. 8).

ΒΙΟΓΡ. Γεννήθηκε στό Χάνδακα της Κρήτης γύρω στά 1554, όπως συνάγεται από τή διαθήκη του. 'Υπήρξε πιθανώς συγγενής του Μάρκου Μπαθα*. Σύμφωνα μέ τά Βενετικά αρχεία, ό Tornio da Nicolo da Corfu Batta, υπήρξε μέλος της Ελληνικής 'Αδελφότητας τής Βενετίας από τό 1581 έως τό 1598'. Στοιχεία από τό νοταριακό αρχείο τής Κέρκυρας διευκρίνησαν τά σχετικά μέ τόν τόπο καταγωγής του, πού ήταν τό Ηράκλειο και όχι ή Κέρκυρα, και τό χρόνο παραμονής του στό νησί, μεταξύ 1585–1587. Σύμφωνα μέ νοταριακή πράξη τής 21ης Ιανουαρίου 1585, ό μισέρ Τομίος Μπαθάς, πού διατηρούσε εργαστήριο στην Κέρκυρα, συμφώνησε μέ τόν 'Αγγελή Κριτόπουλο νά διδάξει ζωγραφική στό γιό του 'Ιάκωβο. Η μαθητεία θά διαρκούσε τρία χρόνια και ή αμοιβή τού ζωγράφου ορίσθηκε σέ 10 χρυσά δουκάτα. Σέ άλλη νοταριακή πράξη τής 31ης 'Ιανουαρίου 1586, πού συντάχθηκε στό μοναστήρι della Gloriosa a nostra Donna Nuntziata στην Κέρκυρα, αναφέρεται ό μάρτυρας miser Tornio Batha de Candia depentor.

"Ενα χρόνο αργότερα ό μισέρ Τομίος Μπαθάς, τίμιος ζωγράφος επρόκειτο νά φύγει από τήν Κέρκυρα καί στίς 8 'Απριλίου 1587 ανανέωσε τή συμφωνία μέ τόν πατέρα τού 'Ιακώβου Κριτόπουλου. Ο Κριτόπουλος υποσχέθηκε νά δώσει στό ζωγράφο, όχι ως αμοιβή αλλά ως αναγνώριση τής καλωσύνης του προς τό μαθητή, 10 τάληρα σέ μετρητά ή σέ είδος, πού θά τού έστελνε στή Βενετία.

Ο 'Ιάκωβος θά παρέμενε κοντά στον Μπαθά ως τό Δεκέμβριο τού 1587. Στις 23 'Ιουλίου 1588 ό ζωγράφος είναι πλέον εγκατεστημένος μόνιμα στή Βενετία καί βάζει υποψηφιότητα για τό αξίωμα τού βικαρίου, χωρίς νά εκλεγεί. 'Εκλέχθηκε όμως αργότερα, στά 1592, 1595 καί 1598. Τό 1594 ό Μπαθάς εργάσθηκε για τή συντήρηση τής θαυματουργής εικόνας τής Παναγίας στή βασιλική τού 'Αγίου Μάρκου.

Στίς 11 Δεκεμβρίου 1589 υπαγόρευσε τή διαθήκη του στό σπίτι του, στή συνοικία τού San Antonin. Από τή διαθήκη αυτή μαθαίνομε τή στενή σχέση του μέ τόν Γαβριήλ Σεβήρο, μητροπολίτη Φιλαδέλφειας, στον όποιο άφηνε μιά αργυρή κούπα καί τόν όριζε επίτροπο καί εκτελεστή των θελήσεων

του. Στο ίδιο κείμενο αναφέρεται ο μαθητής του Φραγκίσκος*, ο οποίος όμως θά έχανε τό κληροδότημα πού τού άφηνε, εάν εγκατέλειπε τά μαθήματα ζωγραφικής.

Στην ίδια διαθήκη υπάρχουν επίσης ενδείξεις για τή σημαντική περιουσία τού ζωγράφου, πού δηλώνει ρητά ότι είναι προϊόν τής δουλειάς του.

Στίς 3 Σεπτεμβρίου 1598 ή Διοίκηση τής Ελληνικής 'Αδελφότητας Βενετίας προέκρινε τό σχέδιο τού θ. Μπαθά για τό ψηφιδωτό τού Χριστού στή κόγχη τού ίερού τού 'Αγίου Γεωργίου, ύστερα από διαγωνισμό μέ συναγωνιζόμενο τόν Giacomo Palma και τόν

'Ιωάννη Βλαστό* Μπουνιαλέττο, επειδή ικανοποιούσε τις απαιτήσεις τής Διοικήσεως για χρήση στην εικόνα των παλαιών τρόπων (uso antico) και τής ευσεβούς ελληνικής τεχνοτροπίας (alla divota maniera greca). Τό σχέδιο τού Μπαθά εκτελέσθηκε στό ψηφιδωτό, σύμφωνα μέ τήν αναφορά τών Βενετών τεχνιτών, αλλά και τή μνεία τής πληρωμής: 1599, 1 aprile contadi a mistro Tornio Batha avicario per il disegno fatto del nostro signor fatto de mosaico in Sancta Sanctorum.

Στίς 11 'Απριλίου 1599 ο ζωγράφος υπαγόρευσε τή δεύτερη του διαθήκη, αφήνοντας σημαντική περιουσία στή γυναίκα του και στον μαθητή του Εμμανουήλ Τζανφουνάρη*: *tutti i miei disegni cosi grechi, come all' italiana*". Ο miser Tornio Batta, greco madonnero, de anni 45 in circa... πέθανε σχετικά νέος στή Βενετία δύο μέρες αργότερα, στις 13 'Απριλίου 1599.

ΕΙΚΟΝΕΣ Αθήνα:

1) 'Αγία Τριάς, πριν από τό 1590, Βυζαντινό Μουσείο.

Barletta (Bari):

- 2) ΘΚ Βρεφοκρατούσα και
- 3) ΧC, Museo Civico.

Βενετία:

- 4) ΧC ενθρονος (άπόδ.), εικόνα προσχέδιο για τό ψηφιδωτό της κόγχης του ίερού, ν. 'Αγίου Γεωργίου των Ελλήνων
- 5) ΧC Μέγας Αρχιερεύς, ενθρονος (άποδ.), Συλλογή Ελληνικού 'Ινστιτούτου Βενετίας.

Ίστρία:

6) Εικόνες, ελληνικός ναός, Πόλα

Κεφαλονιά:

7) Νικόλαος, μουσείο μονής 'Αγίου Ανδρέα Μηλαπιδιας, από τή συλλογή μητροπό λεως.

Πάτμος:

- 8) 'Αποκάλυψη—"Όραμα του εύαγγελιστοῦ 'Ιωάννου, γύρω στό 1596, παρεκκλήσιο 'Αγίου 'Ιωάννου θεολόγου, μονή 'Αποκαλύψεως
9) Ο όσιος Χριστόδουλος – ό 'Ιωάννης υπαγορεύει στον Πρόχο–ρο και Μετάσταση του θεολόγου (άποδ.), παρεκκλήσιο 'Αγίου 'Ιωάννου, μονή 'Αποκαλύψεως
10) ΧC ενθρονος (άποδ.), γύρω στό 1596 καί
11) ΘΚ ενθρονη (άποδ.), γύρω στό 1596, παρεκκλήσιο 'Αγίας Άννας, μονή 'Αποκαλύψεως
12) ΘΚ 'Οδηγήτρια (άποδ.), γύρω στό 1596, παλαιό σκευοφυλάκιο, μονή 'Ιωάννου θεολόγου
13) Αγία Άννα και Παναγία (άποδ.), παρεκκλήσιο Άγιας Άννας, μονή 'Αποκαλύψεως.

Σίφνος:

- 14) Αρχάγγελοι (άποδ.), ν. Ταξιάρχη, Απολλωνία

Στον ζωγράφο μπορούν νά αποδοθούν επίσης μία εικόνα της εις Άδου Καθόδου στό 'Ινστιτούτο Βενετίας (Chatzidakis 1962, 88–90, άρ. 59, πίν. 45),

μία εικόνα τοῦ Χριστοῦ Παντοκράτορα στό μητροπολιτικό ναό της Κέρκυρας (Βοκοτόπουλος 1967–69, άρ. 42, πίν. 158–159)

καί μία εικόνα Δεήσεως μέ τήν Παναγία εν θρονη, τόν 'Ιωάννη Πρόδρομο καί τόν 'Ιωάννη θεο λόγο σέ ιδιωτική συλλογή (Chatzidakis Th. 1982, άρ. 37– Golden Light, άρ. 47 (M. Martens).

Εικόνα του βρίσκεται επίσης στον ναό της Παναγίας Χρυσοπολίτισσας στή Λάρνακα της Κύπρου (πληροφορία Άθ. Παπαγεωργίου).

ΠΙΝΑΚΕΣ Προσωπογραφία τοῦ μητροπολίτη Φιλαδέλφειας Γαβριήλ Σεβήρου (άποδ.), Συλλογή 'Ελληνικού 'Ινστιτούτου, Βενετία.

BIBL. Ξυγγόπουλος 1957, 268–273· Χατζηδάκης 1977α, 109, 1977β, 239–250·

Καζανάκη 1977, 124–138·

Άχει μάλιστα–Ποταμιάνου 1985, 145–159·

Μ. Χατζηδάκης, έφ. 'Η Καθημερινή, 17.9.1995, 'Επτά 'Ημέρες, 16–18.

English (rough translation from Greek above.)

Bathas Thomas (Bathas Tomios)
(Batta Tornio)

Date records 1554–1599

Born Heraklion Crete

Father. Nicholas.

Profession. Depentor, pittore, Madonnero, Painter

Signature Style

Τομίας Μπαθας έγγραψε (είκ. 1),

Τομίου Μπαθα χείρ (είκ. 2),

Τωμίου Βαθέος (είκ. 7),

πιυμα Τωμίου Βαθεος (είκ. 8).

Biography: He was born in Chandakas, Crete around 1554, as inferred from his will. She was probably a relative of Mark Batha *. According to the Venetian archives, Tornio da Nicolo da Corfu Batta, was a member of the Greek 'Brotherhood of Venice from 1581 to 1598'. Data from the notary archive of Corfu clarified the information about his place of origin, which was Heraklion and not Corfu, and the time of his stay on the island, between 1585–1587. According to a notarial deed of January 21, 1585, Mr. Tomios Bathas, who maintained a workshop in Corfu, agreed with Angelis Kritopoulos to teach painting to his son James. The apprenticeship would last three years and the painter's salary was set at 10 gold ducats. Another notarial deed of 31 January 1586, drawn up at the monastery della Gloriosa a nostra Donna Nuntiata in Corfu, mentions the witness miser Tornio Batha de Candia depentor.

A year later Mr. Tomios Bathas, an honest painter, was to leave Corfu and on April 8, 1587 he renewed the agreement with his father Iakovos Kritopoulos. Kritopoulos promised to give the painter, not as a reward but as a reward to the student, 10 thalers in cash or in kind, which he would send to Venice.

James would remain close to Bathas until December 1587. On July 23, 1588, the painter was now permanently established in Venice and was running for the office of vicar, without being elected. He was later elected, however, in 1592, 1595 and 1598. In 1594 Bathas worked to preserve the miraculous image of the Virgin Mary in the Basilica of St. Mark.

On December 11, 1589, he dictated his will at his home in the San Antonin district. From this will we learn of his close relationship with Gabriel Severus, Metropolitan of Philadelphia, to whom he left a silver cup and appointed him commissioner and executor of his will. The same text mentions the disciple of Francis *, who, however, would have lost the legacy he left him if he had left the painting lessons.

In the same will there are also indications of the important fortune of the painter, which explicitly states that it is a product of his work.

On September 3, 1598, the Administration of the Greek Brotherhood of Venice approved the design of Th. Bathas for the mosaic of Christ in the niche of the sanctuary of St. George, after a competition with Giacompo Palma and Ioannis Vlastos * Bunialetto, because he met the requirements of the Administration for use in the image of the old ways (uso antico) and the pious Greek style (alla divota maniera greca). The design of Batha was executed on the mosaic, according to the report of the Venetian craftsmen, but also the mention of the payment: 1599, April 1 contadi a mistro Tornio Batha avicario per il deggno fatto del nostro signor fatto de mosaico in Sancta Sanctorum.

On April 11, 1599, the painter dictated his second will, leaving a considerable fortune to his wife and to his student Emmanuel Tzanfournaris *: all of them want to be Greek, come all Italian ". Mr. Tornio Batta, Greek madonner, de anni 45 in circa ... died relatively young in Venice two days later, on 13 April 1599.

Paintings:

1) Agia Trias, before 1590, Byzantine Museum.

Barletta (Bari):

- 2) THK Infant and
- 3) XC, Museo Civico.

Venice:

- 4) XC enthroned (ref.), Pre-designed icon for the mosaic of the sanctuary niche, St. George of the Greeks
- 5) XC High Priest, enthroned (ref.), Collection of the Hellenic Institute of Venice.

Istria:

- 6) Icons, Greek temple, Pola

Kefalonia:

- 7) Nikolaos, museum of the monastery of Agios Andreas Milapidias, from the metropolitan collection.

Patmos:

- 8) 'Apocalypse- "Vision of the evangelist' John, around 1596, chapel of Agios Ioannis the Theologian, monastery of Apocalypse
- 9) Saint Christodoulos - John dictates to Prochoros and Metastasis of the Theologian (apod.), Chapel of Agios Ioannis, monastery of the Apocalypse

- 10) XC enthroned (dec.), Circa 1596 and
- 11) THK enthroned (apod.), Around 1596, chapel of Agia Anna, monastery of Apokalypse
- 12) THK Odigitria (apod.), Around 1596, old sacristy, monastery of Ioannou Theologos
- 13) Agia Anna and Panagia (apod.), Chapel of Agia Anna, monastery of the Apocalypse.

Sifnos:

- 14) Archangels (apod.), N. Taxiarchis, Apollonia

The painter can also be given an image of the Descent into Hell at the Venice Institute (Chatzidakis 1962, 88-90, no. 59, table 45),

an image of Christ the Pantocrator in the metropolitan church of Corfu.

(Vokotopoulos 1967-69, no. 42, tables 158-159)

and an image of Deity with the Virgin on the throne, John the Baptist and John the Baptist in a private collection (Chatzidakis Th. 1982, no. 37- Golden Light, no. 47 (M. Martens).

His icon is also found in the church of Panagia Chrysopolitissa in Larnaca, Cyprus (information by Ath. Papageorgiou).

PAINTING: Portrait of the Metropolitan of Philadelphia Gabriel Severus (ed.), Collection of the 'Hellenic' Institute, Venice.

BIBA. Xyggopoulos 1957, 268-273; Hatzidakis 1977a, 109, 1977b, 239-250;

Kazanaki 1977, 124-138;

Άχει μάστου-Ποταμιάνου 1985, 145-159;

Μ. Χατζηδάκης, εφ. Η Daily, 17.9.1995, 'Seven' Days, 16-18.